

Posudek vedoucího bakalářské práce

Radka Kadlčíková: *Role míst nedourčenosti v procesu četby literárního díla*

Bakalářská práce Radky Kadlčíkové s názvem *Role míst nedourčenosti v procesu četby literárního díla* si klade za cíl zmapovat povahu pojmu *místo nedourčenosti* ve dvou významných teoriích čtenářské zkušenosti, které vznikly ve dvacátém století. Jednou z nich je fenomenologická estetika Romana Ingardena, druhou recepční estetika Wolfganga Isera. Vzhledem k tomu, že mezi díly obou autorů existuje přímý vztah, Iser na Ingardenovy myšlenky explicitně navazoval, nabízí takto polemicky koncipované téma prostor pro zajímavé představení obou teorií, které by dokázalo čtenáři odhalit motivace v pozadí obou verzí konceptu nedourčenosti, jejich provázanost s celkem jim příslušné teorie a předpoklady, z nichž obě pojetí čtenářské zkušenosti vyrůstají. I rozvrh práce naznačuje, že autorka měla ambici tento cíl naplnit. Text lze tématicky rozdělit do tří částí: první je věnována Ingardenově fenomenologii (se stručnou úvodní poznámkou o fenomenologické estetice obecně), druhá Iserovi a třetí nabízí komparaci obou přístupů. Vymezení tématu a rozvrh výkladu lze tedy považovat za klady práce.

Za nejzdařilejší část práce považuji podkapitolu věnovanou úvaze Romana Ingardena o příbuznosti čtenářské aktivity při vyplňování míst nedourčenosti literárního textu s vnímáním během reálné zkušenosti, kdy jsou nám předměty, s nimiž se seznamujeme, vždy také dány pouze částečně (3.5). Výklad, který zde autorka nabízí, je systematický, motivace jednotlivých kroků je srozumitelná a čtenář neztrácí přehled o postupu předkládané úvahy. Text je napsán srozumitelně až čtivě bez závažnějších stylistických nedostatků.

Bohužel, totéž hodnocení nemohu vztáhnout na ostatní části textu. Na obecné rovině nelze práci vytknout opomenutí některého podstatného bodu jedné či druhé představované teorie, ale především nepřehlednost a nesystematičnost výkladu. Čtenář má často pocit, že se neustále vrací k týmž tématům, které již jednou byly zmíněny (např. Ingardenovo rozlišení čtyř vrstev literárního díla), aniž by se dozvídal cokoli nového. Nepřehlednost výkladu pak vrcholí v závěrečné části (Komparace), kde sice čtenář postupně nalezne všechny podstatné momenty rozdílu mezi Ingardenem a Iserem (Ingardenův důraz na správnost konkretizace, Iserova představa osvojeného hlediska ovlivňující i čtenářovu zkušenost mimo dílo samotné), ale ty jsou prezentovány velmi chaotickým způsobem. Spíše se jedná o nahromadění jednotlivých tezí a nikoli o úvahu s vnitřní konzistencí. S tímto problémem – s absencí jasné návaznosti jednotlivých tezí - se text potýká ve větší či menší míře na většině svého rozsahu. Autorka se také často uchyluje k velmi obecným frázím (např. často opakované tvrzení, že čtenář konstruuje dílo teprve ve svém vědomí), které ale na daném místě (např. na s. 39) výklad nikam neposouvají a působí jako pouhé slovní vycpávky.

Autorčin písemný projev také mnohdy trpí značnou formulační neopatrností, která bohužel vede až k deformaci některých myšlenek a vyvolává podezření, že literatura, s níž pracovala, nebyla zcela dostatečně zvládnutá. Např. na s. 42 čteme: „Prostřednictvím míst nedourčenosti dojde Iserův čtenář k rekonstrukci fikčního světa, ale k tomu ještě dojde k scelujícímu významu, který prostřednictvím reprezentace fikčního světa nakonec odráží skutečnost reálnou.“ Z tohoto vyjádření by čtenář mohl nabýt dojmu, že Iser byl zastáncem klasické verze mimetické teorie. Autorka naštěstí v dalším textu svoje tvrzení kvalifikuje a snaží se vysvětlit, že onou „reálnou skutečností“ měla na mysli postoje, které si čtenář během četby

osvojuje a které se posléze mohou promítnou i do jeho běžné zkušenosti. Velmi zavádějící je též zacházení s Iserovými příklady konkrétních děl (podkapitola 4.2), kterými chtěl autor ilustrovat nárůst míst nedourčenosti v literárních dílech od klasicismu až po modernistická díla dvacátého století. Autorka nikde nezmiňuje tento původní kontext, v němž Iser vybraná díla komentoval, a používá je jednoduše jako ilustrace různých strategií, jak zmnožit místa nedourčenosti.

Dalším, s předcházejícím bodem souvisejícím nedostatkem práce je absence jasných vymezení jednotlivých myšlenek. Celkově by čtenář ocenil více sumarizujících poznámek, které by shrnuly jednotlivé úseky textu a naznačily návaznost nadcházejících částí. Např. jsem v oddílu věnovaném Iserově teorii postrádal explicitní diskusi o podílu postoje čtenáře na jedné straně a povahy textu na druhé na literární charakter zkušenosti s textem. To se významně projevuje v souvislosti s úvahou o iluzi (s. 32) coby zásadním faktoru čtenářské zkušenosti: je literárnost důsledkem postoje čtenáře, nebo je vlastností textu, případně každý přispívá svým dílem (jinými slovy, existují jen kýčovitá díla, nebo i nepoučení či nezkušení čtenáři)? Tato otázka není bohužel v textu vůbec vznesena.

I ze stylistického a gramatického hlediska je práce kvalitativně nevyrovnaná. Na některých místech byla omylem vynechána celá slova či se zhroutila větná konstrukce (např. na s. 44 „Čelili jsme tedy dvoum největším teoriím pojetí literárního díla a jeho recepce, ve které jsme nejprve obě teorie představili a posléze porovnali, a to s tím cílem objevení momentů, ve kterých se Iser inspiruje teorií Ingardena a snaží se ji revidovat.“). Často se opakujícím neduhem práce je interpunkce (např. na s. 28 jen v souvětí začínajícím slovy „Každá věta představuje ...“ a v souvětí následujícím chybí tři čárky).

Jako školitel jsem se s autorkou nad prací několikrát sešel, bohužel na intenzivnější konzultace došlo až v posledním měsíci a půl před odevzdáním, a to poté, co byl text v hrubé verzi již napsán. Práce doznala jisté změny k lepšímu, ale přesto potenciál jejího tématu a rozvrhu zůstaly naplněny jen zčásti. Bývalo by bylo zapotřebí ještě více času a pozornosti, aby se stala kvalitním odborným textem.

S ohledem na uvedené poznámky navrhuji bakalářskou práci *Role míst nedourčenosti v procesu četby literárního díla* k obhajobě s hodnocením **dobře**.

Štěpán Kubalík